

Rytmer og Noder

Gert Uttenthal Jensen 150804

NODELÆNGDER OG PAUSER	1
BINDEBUER, PUNKTERINGER OG OPTAKTER.....	4
NEDSKRIFT AF EN RYTME	7
GRUPPEOPGAVER	10
HJEMMEOPGAVER	11

Nodelængder og pauser

Lidt forenklet er **en takt** det tidsrum der går mens man tæller **1 – 2 – 3 – 4**. (Vi skal senere se på at der faktisk er andre muligheder).

Helnode

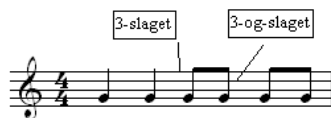
Halvnoder

Fjerdedelsnoder

Ottendedelsnoder

Sektendedelsnoder

Når vi skal tale om placeringen i takten kalder vi 1/8-delen efter 3-slaget for **3-og-slaget**.

Alle noder har **et hoved** (enten udfyldt eller åbent) og alle på nær helnoten har en hals. Om halsen peger nedad eller opad er kun et spørgsmål om hvor der er plads.

1/8-delsnoderne (og 1/16-dels osv.) har enten **fane** eller - hvis der er flere - en **bjælke**. Vi noterer altid 1/8-delene med bjælke når de hører under samme betonedede slag (f.eks noterer vi en bjælke mellem 3-slaget og 3-og-slaget, og vi noterer en bjælke mellem 4-slaget og 4-og-slaget).

Opgave 1 : Bestem først hvor de betonedede slag på 1 2 3 4 ligger. Klap rytmerne enkeltvis alle sammen. Klap linierne i tre grupper. Gentag dem.

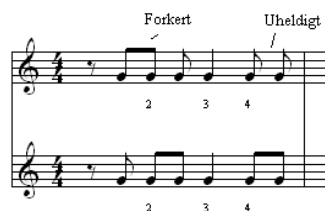
Pauserne der svarer til nodeværdierne ser ud som følger:

Opgave 2: Skriv over noden hvor 1- 2- 3- og 4-slaget ligger. Bemærk at bjælken mellem de to 1/8-delsnoder altid fra f.eks **1-slaget** til **1-og-slaget**

For at det skal være lettere at læse, så skal bjælken mellem to 1/8-dele altid starte på et af de fire betonedede slag – 1- 2- 3- eller 4-slaget. Hvis man ikke kan bruge bjælke bruger man bare faner:

I eksemplet ser vi forinden hvordan bjælken starter på de betonedede slag og slutter på det efterfølgende og-slag. I den øverste linie er den første bjælke placeret fra 1-og og til 2-slaget. Den starter altså på et og-slag, og det må den ikke. I slutningen af takten er to 1/8-dele ikke noteret med bjælke. Det er ikke forkert, men det er sværere at læse, så vi vil foretrække bjælker når man kan bruge dem. I den nederste linie ser I den rigtige besvarelse.

Opg 3: Find fejlene i nedenstående rytmer. Kontroller **at bjælkerne er brugt rigtigt**. Kontroller **at antal node/pauseværdier passer** – altså at der er det der svarer til en hel i hver takt. **Ret det til så det passer** ved at anbringe de manglende pauser til sidst hvis der er for få noder/pauser, og ved at lave den sidste node/pause om, hvis der ikke er plads til alt det der er skrevet i en takt:

Bindebuer, punkteringer og optakter

Bindebuer bruges til at kæde noderne sammen. Man kan ikke høre dem når man kun klapper rytmen, men når man synger dem gør de altså tonerne længere.

NB! Her er kun noteret rytmen i melodien

Opgave 4: Klap linierne enkeltvis. Klap dem samtidig

Punkterede noder: Når vi sætter et **punkt** efter en node eller en pause forlænges den med halvdelen af sin værdi. Vi kalder noderne nedenfor for en **punkteret fjerdedel** og en **punkteret 1/2-node**:

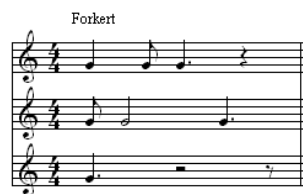

Det kan spare noget plads, men det er ikke altid det er lettere at læse, så man bruger det ikke alle de steder man kunne.

Opgave 5: Skriv tallene 1-2-3-4 på hver linie

For at det skal være lettere at orientere sig i et nodebillede vælger vi næsten altid at skive noderne **så der står en node/pause lige der hvor 3-slaget ligger**. Ser i på første linie i opgaven ovenfor så er det derfor at vi bruger en punktering til første node, men ikke til den anden, for så ville 3 slaget befinde sig mellem to af noderne. Her er et par eksempler mere på god og dårlig notation:

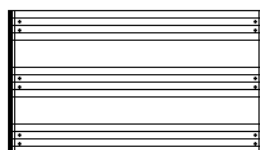

Opgave 6: Nedenfor er der 3 ostinater på en takt. Start med at skrive 1-2-3-4 over noderne, og skriv dem så om så "vi kan se 3-slaget". Ret også for andre fejl.

Klap derefter rytmerne.

Skriv det rigtige her

Optakter: En rytme kan godt begynde *før* den første taktstreg. Det kaldes en optakt og hvis det er den første takt vil den ikke være fyldt helt ud. I eksemplet nedenfor ser I hvordan

Opgave 7: Sæt 1-2-3-4 på. Husk at optakten ikke starter med 1. Læg mærke til at vi i disse ostinater har optakten skrevet ind i slutningen af takt 2 igen.

Klap rytmerne enkeltvis. Klap dem sammen.

Nedskrift af en rytme

Hvis du selv skal nedskrive en rytme kan det være svært at finde ud af hvor rytmen "starter" – altså hvor 1-slaget ligger i starten. Vi vender tilbage til dette problem senere. I de følgende opgaver starter alle sangene på 1-slaget.

Eksempel:

En meget let rytme vi vil starte med at notere er første linie i sangen **Hju-lene på bussen drejer rundt, rundt, rundt.**

Tæl et par gange 1-2-3-4 og start så på sangen. Bemærk hvor 1-2-3 og 4-slaget på stavelserne.

Resultatet bliver:

1 2 3 4 1 2 3 4
Hju-le-ne på bus-sen kø-rer rundt rundt rundt

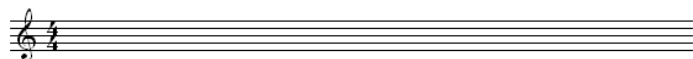

Vi kunne også have noteret det sidste som en 1/4-dels node og en 1/4-dels pause.

Opgave 8:

Sæt 1-2-3-4 på følgende linier og skriv dem bagefter ned på noder.

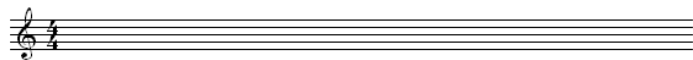
Bro bro bril - le klok - ken rin - ger el - ve

Opgave 9:

Sæt 1-2-3-4 på følgende linier og skriv dem bagefter ned på noder.

Lil - le føl ved du hvad du kan sag - tens væ - re glad

Eksempel : I meget rytmisk musik er det rytmiske sprog meget mere komplekst og dermed også vanskeligt at notere. Et lille eksempel på de vanskeligheder vi møder finder vi i første linie i *Love is a matter of*

Når vi siger ordene og tæller samtidig med fingrene får vi følgende:

1 2 3 4 1 2
Love is a mat - ter of diff' - rence

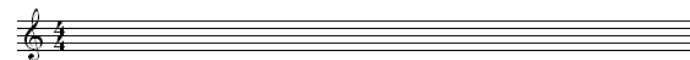
Det forstyrrende er de to sidste stavelser der kommer midt mellem slagene.

Opgave 10:

Sæt 1-2-3-4 på følgende linie fra *Kvinde min* (Kim Larsen) og skriv dem bagefter ned på noder. Den starter på 1-slaget.

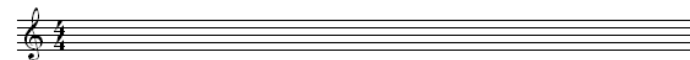
Kvin - de min jeg el - sker dig

Opgave 11:

Sæt 1-2-3-4 på følgende linie fra *Solen er så rød mor* og skriv dem bagefter ned på noder. Den starter på 1-slaget.

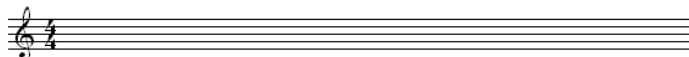
So - len er så rød mor

Opgave 12:

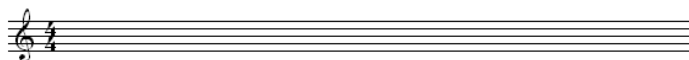
Sæt 1-2-3-4 på følgende linie fra *Dont Look Back In Anger* (Oasis) og skriv dem bagefter ned på noder. Den starter på 1-slaget.

So Sal - ly can wait she knows it's to late ..

Opgave 13:

Sæt 1-2-3-4 på følgende linie fra *Yesterday* (Beatles) og skriv dem bagefter ned på noder. Den starter på 1-slaget.

Yes - ter - day all my troub - les seemed so fare a -way

Gruppeopgaver**Gruppe-opgave 1:**

Noter hvor de fire betonedede slag ligger. Øv rytmerne igennem en linie af gangen. Når I kan dem så klap nogle af dem sammen. Se hvor mange I kan klare på en gang. Stop og begynd forfra hver gang I mister den fælles fornemmelse for 1-slaget:

Gruppe-opgave 2:

Noter hvor de fire betonedede slag ligger. Øv rytmerne igennem en linie af gangen. Når I kan dem så klap dem sammen. Sæt evt rytmeinstrumenter på stemmerne. Sørg for at det er samme "lyd" på den enkelte stemme (f.eks. træ mod træ i den øverste og bongo-tromme på den mellemste osv.)

Gruppe-opgave 3:

Lav et 3-stemmigt ostinat over to takter:

Hjemmeopgaver

Hjemmeopgave 1:

Bestem først hvor de betonedede slag på 1 2 3 4 ligger. Klap derefter rytterne en af gangen. Gentag takten.

Hjemmeopgave 2:

Find fejlene i nedenstående rytmer. Kontroller **at bjælkerne er brugt rigtigt**. Kontroller **at antal node/pauseværdier passer** – altså at der er det der svarer til en hel i hver takt. **Ret det til så det passer** ved at anbringe de manglende pauser til sidst hvis der er for få noder/pauser, og ved at lave den sidste node/pause om, hvis der ikke er plads til alt det der er skrevet i en takt:

Hjemmeopgave 3:

Bestem først hvor de betonedede slag på 1 2 3 4 ligger. Klap derefter rytterne. Gentag hver takt.

Hjemmeopgave 4:

Find fejlene i nedenstående rytmer. Kontroller **at bjælkerne er brugt rigtigt**. Kontroller **at antal node/pauseværdier passer** – altså at der er det der svarer til en hel i hver takt. **Ret det til så det passer** ved at anbringe de manglende pauser til sidst hvis der er for få noder/pauser, og ved at lave den sidste node/pause om, hvis der ikke er plads til alt det der er skrevet i en takt:

Hjemmeopgave 5:

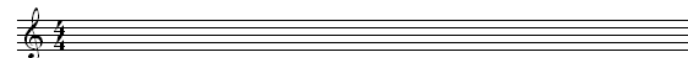
Nedenfor er der 3 ostinater på en takt, der er noteret ukorrekt. Problemet er at "3-slaget er forsvundet". Start med at skrive 1-2-3-4 over noderne, og skriv dem så om så "vi kan se 3-slaget".

Hjemmeopgave 6:

Følgende sang starter på 1-slaget. Sæt 1-2-3-4 på følgende linier og skriv dem bagefter ned på noder.

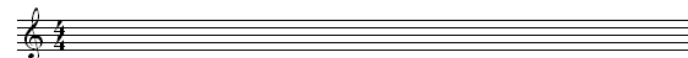
Lil - le Pe - ter ed-der-kop krav - led op af mu - ren

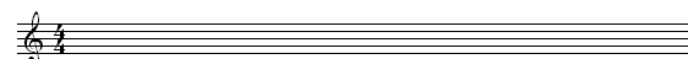
Hjemmeopgave 7:

Følgende sang starter på 1-slaget. Sæt 1-2-3-4 på følgende linier fra *Papirsklip* (Kim Larsen) og skriv dem bagefter ned på noder.

Li-vet er langt Lyk-ken en kort

Sa-lig er den der tør gi-ve det bort

Hjemmeopgave 8:

Skriv følgende linie, der også er fra *Papirsklip* på noder. Den starter også på 1-slaget:

Do-mi-ne et sa-anc-tus